

लैगिंक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण
प्रतिबेदन
२०७९

सुनकोशी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पाप्रेटार सिन्धुपाल्चोक, नेपाल

१. पृष्ठभूमी

नेपालको संविधानको प्रस्तावनामा लैङ्गिक विभेद अन्त्य गरी समानुपातिक र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने व्यवस्था उल्लेख भएको छ । संविधानको धारा ३८ ले महिलालाई समान वंशिय अधिकार, सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकार, राज्यका सबै तहमा सहभागी हुने अधिकार, सम्पत्ति तथा पारिवारिक मामिला सम्बन्धी अधिकार, शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार र सामाजिक सुरक्षामा सकरात्मक विभेदको व्यवस्था गरेको छ । संविधानले महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसाजन्य कार्यहरूलाई कानून बमोजिम दण्डनिय हुने व्यवस्था गरेको छ ।

संविधानको धारा १८ को समानताको हकमा सबै नागरिक कानूनको दृष्टिमा समान हुने तथा कसैलाई पनि कानूनको समान संरक्षणबाट वञ्चित नगरिने तथा सामान्य कानूनको प्रयोगमा उत्पत्ति, धर्म, वर्ण, जात, जाति, लिंग, शारीरिक अवस्था, अपांगता, स्वास्थ्य स्थिति, बैवाहिक स्थिति, गर्भा अवस्था, आर्थिक अवस्था, भाषा वा क्षेत्र, वैचारिक आस्था वा अन्य यस्तै कुनै आधारमा भेदभाव नगर्ने उल्लेख छ ।

स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण (लैससास) सम्बन्धि देहायका प्रावधानहरूको व्यवस्था गरेको छ ।

क. गाउँपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारमा लैससास सम्बन्धी व्यवस्था :

ख. वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत वडामा आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछाडी परेका महिला, बालबालिका, दलित, अपांगता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, अल्पसंख्यक, सीमान्तकृत समुदायको अभिलेख राखी सामाजिक र आर्थिक उत्थान सम्बन्धी काम गर्ने, विभिन्न समुदायबीच सामाजिक सद्भाव तथा सौहार्दता कायम गर्ने, बालविवाह, बहुविवाह, लैंगिक हिंसा, छुवाछुत, दहेज तथा दाईजो, हलिया प्रथा, छाउपडी, कमलरी प्रथा, बालश्रम, मानव वेचबिखन जस्ता सामाजिक कुरिती र अन्धविश्वासको अन्त्य गर्ने गराउने व्यवस्था ।

ग. स्थानिय तहको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा महिला तथा पिछडिएको वर्गको सहभागिता जोड, महिला योजना छनौटमा बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने कार्यक्रममा जोड दिदै लैससास प्रवर्धन गर्ने व्यवस्था ।

२. परिक्षणको महत्व

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण अध्ययनको महत्व देहाय प्रकारको रहेको छ ।

क. संविधानद्वारा प्रदत्त हकहरूको कार्यान्वयन गर्न तथा समानुपातिक समावेशिताका आधारमा राज्य संरचनाका सबै अंगहरूमा महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, मजदूर, किसान, अपांगता भएका व्यक्ति, पिछडिएका वर्ग र क्षेत्र सबैलाई सहभागि गराउन संवैधानिक व्यवस्थागरिएको परिप्रेक्ष्यमा सामाजिक विविधता बीचको असमानता, सामाजिक बञ्चितकरणका कारण सामाजिक समूहको विकास सूचकहरूमा भएको कमजोर अवस्था र सामाजिक, आर्थिक तथा प्रशासनिक क्षेत्रमा रहेको पहुँचको न्युन अन्तरलाई पहिचान गर्न ।

ख. स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा भएको व्यवस्था अनुसार स्थानीय तहमा लैससासको विद्यमान अवस्थाको जानकारीका साथै तहगत तथा मुलुकको समग्र समस्या र चुनौतिहरुको पहिचान गर्न एवं यस क्षेत्रका योजना तथा कार्यक्रमहरुको दक्षता र प्रभावकारीताको लेखाजोखा तथा मुल्याङ्कन गरि नीति गत पृष्ठ पोषण लिन ।

३.लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको उदेश्यहरु

क. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण माफत स्थानीय सरकारको संस्थागत संरचना र कार्यक्रमहरुमा महिला र सीमान्तकृत समुहहरुलाई समावेशी गरि, लैगिक समानता र सबै जात, जातीको अर्थपूर्ण सहभागिता गराई लैगिक अन्तरहरुको प्रभावलाई सम्बोधन गर्दै लैङ्गिक मूलप्रवाहिकरण र सशक्तिकरण गर्दै लैजाने ।

ख. महिला र सीमान्तकृत समुहहरुलाई समावेश गरि उनीहरुको योजनाबद्ध रुपमा व्यक्तिगत र सामूहिक क्षमता अभिवृद्धि गरी स्थानीय तहको विकास प्रक्रियामा निर्णायक तथा अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरी आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरण गर्ने ।

ग. स्थानीय सरकारको सबै कार्यक्रम, योजना र आयोजनाको प्रत्येक चरणमा लैससास दृष्टिकोणबाट अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने र यसलाई संस्थागत गर्दै लैजाने।

घ. लैससास परीक्षणको नतिजाको आधारमा समस्या तथा चुनौतिहरुको पहिचान गरी समयमै समाधन गर्ने तथा भावी योजना तथा कार्यक्रमका लागि नीतिगत पृष्ठपोषण लिने ।

४. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणले समेटने क्षेत्रहरु

लैससास परिक्षणले समेटन क्षेत्रहरु देहाय बमोजिम रहेका छन :

क. नीति, कानून र योजना

ख. संस्थागत व्यवस्था

ग.मानव संसाधन तथा क्षमता विकास

घ. सेवा प्रवाह

ङ. सुशासन तथा उत्तरदायित्व

५. लैङ्गिकसमानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको विधि र तरिका

५.१ दस्तावेज अध्ययन र समिक्षा: लैससास कार्यदलले गाउपालिकाको दस्तावेजहरु (जस्तै ऐन, कानून, नीति, कार्यविधि, वार्षिक योजना, आवधिक योजना, वार्षिक प्रतिवेदन,आर्थिक प्रतिवेदन, चौमासिक/वार्षिक समिक्षाको प्रतिवेदन, पालिकाको प्रोफाईल, विभिन्न समयमा भएका निर्णयहरु आदिको लैससासको दृष्टिकोणबाट विश्लेषण र पुनरावलोकन गरियो ।जसको लागी :

क)गाउ पालिकाको योजना अनुसार मिति २०७९ साल चैत्र ९गते सुनकोशीगाउ पालिकाकोउपध्यक्षश्री कान्छी लामाज्युको अध्यक्षतामा बैठक बसीलैससास परीक्षणको उदेश्यको बारेमा छलफल गरियो । सोहि दिन दस्तावेज अध्ययन गर्न निम्न अनुसारको कार्यदल गठन गरिएको जसमा :

संयोजक : श्री कान्छी लामा उपाध्यक्ष
 सदस्य : श्री पुर्ण प्रसाद दुलालप्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
 सदस्य : श्री तारा प्रसाद निरौला बरिष्ठ लेखा अधिकृत
 सदस्य : श्री रेशम खत्रीशिक्षा शाखा
 सदस्य : श्री गोविन्द हायु स्वास्थ्य संयोजक
 सदस्य : श्रीयुग बहादुर खड्का प्रशासन अधिकृत
 सदस्य : श्री भुजन श्रेष्ठ (आई.टी.अफिसर)
 सदस्य : श्री प्रतिमा कार्की सामाजिक विकास शाखा
 सदस्य : श्री प्रकाश बस्नेत लेखापाल

ख. उक्त कार्यदलले सुनकोशीगाउपालिका ले तयार गरी कार्यान्वयनमा रहेका सम्पूर्ण लैंगिक सम्बन्धि नीति, नियम, दस्तावेज, कार्ययोजनाको विस्तृत रूपमा अध्ययन गरेको थियो ।

ग. लैससास परिक्षणको लागी सुनकोशीगाउपालिका का सम्पूर्ण पदाधिकारी, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत, शिक्षा हेर्ने अधिकारी, महिला तथा बालबालिका शाखालगायतका व्यक्तिहरु समावेश गरि कम्तिमा ४०जनालाई लैससास परिक्षणमा सहभागी गराउने ।

घ) लैससास परिक्षण मिति २०७९ साल चैत्र २० र २१ गते सुनकोशीगाउपालिकाले तोकेको स्थानमा सम्पन्न गरिने निर्णय गरियो ।

५.२ लक्षित समुहका व्यक्तिहरु तथा सुचनाकार व्यक्तिहरुसंग अर्न्तवार्ता तथा छलफल : गाउपालिका संग सरोकार राख्ने समुहहरुसंग सम्बन्धित सवालहरुमा थप जानकारी लिनको लागि सामाजिक समावेशीकरणको हिसावले बच्चितिकरणमा परेका समुहहरुको प्रतिनिधीहरु खासगरि महिलाहरुसंग र उपभोक्ता समुह गरी दूईवटा लक्षित समूहसंग अर्न्तवार्ता तथा समुह छलफल गरियो ।

५.३ कार्यशाला गोष्ठी संचालन (सूचकहरुको लेखाजोखा) : कार्यशालाको विभिन्न विषयबस्तुमा केन्द्रित भै सूचक तथा उपसूचक अनुसार अंकभार विश्लेषणका लागिनीतिगत व्यवस्था, संरचना, योजना तर्जुमादेखि कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, अभ्यास र प्रभावसम्मको अवस्थालाई विश्लेषण गरी गाउ पालिका का जनप्रतिनिधी, कर्मचारी र सरोकारवालाहरुगरि कुल जम्मा ४३ जनाको सहभागितामा उक्त सुचक र उपसुचकमा अंक दिने काम गरियो । सहभागितात्मक छलफलको आधारमा लैससास सुचक तथा उपसुचकहरुमा राम्रो देखिएमा १, मध्यम देखिएमा ०.५ र सुधार गर्नुपर्ने देखिएमा वा नभएमा ० अंक दिने आधार बनाई गाउ पालिका को अवस्था विश्लेषण गरियो । विभिन्न विषयगत क्षेत्रहरु र सुचकहरुमा प्राप्त अंकहरुलाई माकुरीजालो विधीको प्रयोग गरी सहभागीहरु माझ प्रस्तुत गरियो । विश्लेषणबाट प्राप्त भएका निष्कर्ष तथा सुझावहरुमध्ये राम्रा पक्षहरुलाई निरन्तरता दिने र कमजोर पक्षहरुलाई सुधार गर्दै आगामी दिनहरुमा गाउ पालिका लाई लैससासमैत्री रुपमा स्थापित गर्ने कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।

६. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको विश्लेषणका औजारहरु
 सुनकोशीगाउ पालिका को लैससास परिक्षणका क्रममा विश्लेषणका लागि प्रयोग गरिएका औजारहरु निम्न रहेका छन् ।

क. लैङ्गिकसमानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्यदल गठन

ख. दस्तावेज समिक्षा

ग. लक्षित समुहका जानकार व्यक्ति:हरुसंग अर्न्तवार्ता तथा छलफल ।

घ. कार्यशाला गोष्ठी (सूचकहरुको लेखाजोखा) ,सवल, सुधारात्मक, अवसर र चुनौती विश्लेषण , कार्ययोजना तयारी र कार्यान्वयन प्रतिवद्धता ।

स्थानीय तह लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्यविधि, २०७७ मा उल्लेख भए बमोजिमको लैससास परिक्षण औजार प्रयोग गरिएको यो औजारमा उल्लेख भएका ५ विषयहरु(१) स्थानीय सरकारको नीति, कानून योजनामा लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी विकास, (२) सस्थागत व्यवस्था, (३) मानव संसाधन तथा क्षमता बिकाश, (४) सेवा प्रवाह, र (५) सुशासन तथा उत्तरदायित्व विषयका १०० वटा सूचकका आधारमा लैसासको वर्तमान अवस्थाको मापन गरिएको ।

मापन गर्दाको समयमा प्रत्येक सूचकमा उल्लेखित कुरा राम्रो देखिएमा १अंक मध्यम देखिएमा ०.५ र सुधार गर्नु पर्ने देखिएमा वा सो विषय हुँदै नभएमा ० अंकहरू प्रदान गरिएको । ५ वटा मूल शीर्षक अन्तर्गत रहेका २२ वटा सहायक शीर्षकहरुमा प्राप्त अंकहरूलाई जोडि बार चार्ट तथा माकुरीजालोको चित्र (Spider net) बनाई सहभागीहरू माझ लैससासको अवस्था प्रस्तुत गरिएको । सो चित्रले देखाएका राम्रा पक्षहरूलाई निरन्तरता दिदै, कमजोर पक्षहरूलाई सुधार गर्दै आगामी दिनहरूमा आवश्यकताहरूको पहिचान गरी लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी विकासका लागि एकिकृत कार्य योजना बनाई अगाडि बढाउन यो लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणले मद्दत पुर्याउने कुरालाई महत्वका साथ उल्लेख गरिएको ।

७. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणबाट आएका मुख्य प्राप्तिहरु :

सुनकोशीगाउँपालिका को लैससास परिक्षणबाट देखिएका मुख्य प्राप्तिहरु देहाय बमोजिमका छन ।

क) गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधि, कर्मचारी र सरोकारवालाहरुमा लैससास सम्बन्धि बुझाइको विकास भएको छ ।

ख) गाउँपालिका को नीतिगत व्यवस्था, विद्यमान संस्थागत संरचना, योजना तर्जुमा र कार्यक्रमहरुमा महिला र सामाजिक रुपमा बञ्चितीमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको सहभागिता र संवेदनशिलता सम्बन्धी वर्तमान अवस्थाको लैससास परिक्षणका सुचकका आधारमा अंकमापन भएको छ ।

ग) लैससास परिक्षणका सुचकका आधारमा प्राप्त भएका सुझावहरुको कार्यान्वयनका लागि कार्ययोजनाको तयारी र गाउँ पालिका को तर्फबाट कार्यान्वयनको सामुहिक प्रतिवद्धता भएको छ ।

८.लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण विधिबाट देखिएको लैससासको अवस्था:

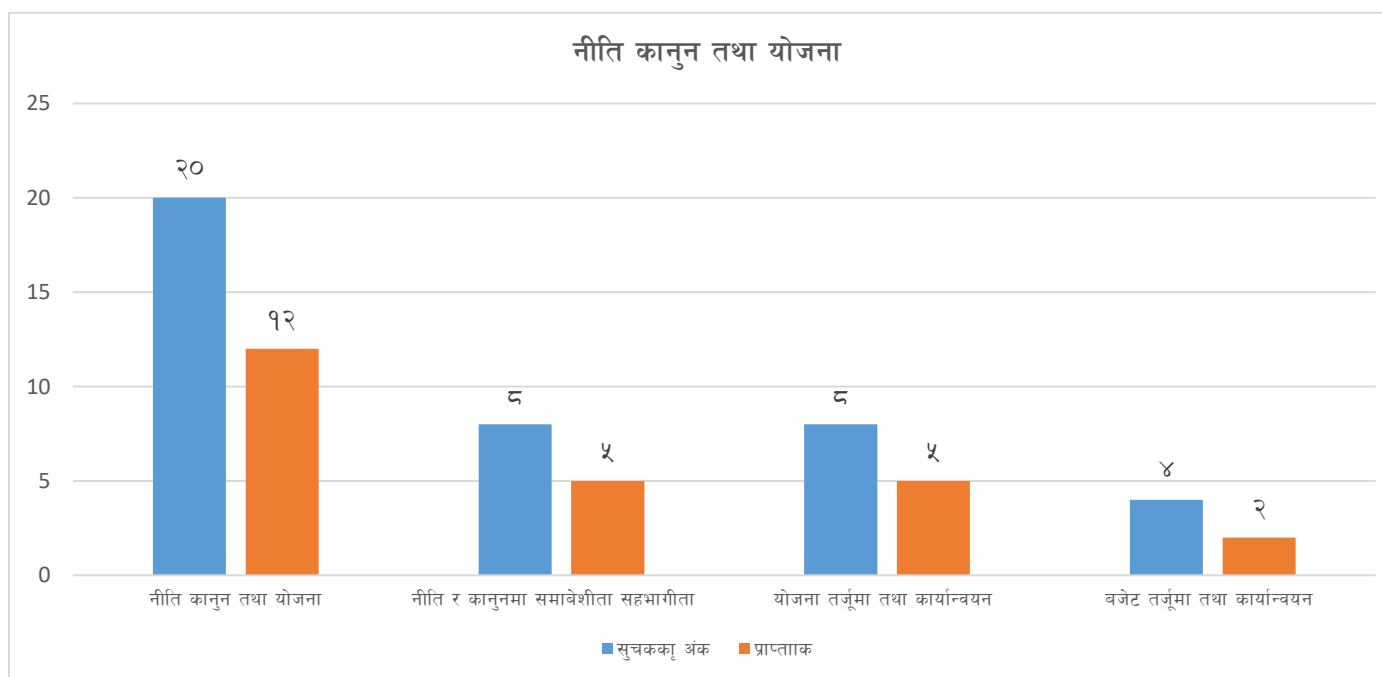
सुनकोशीगाउँपालिका मा लैससासको अवस्थाका सम्बन्धमा लैससास परिक्षणबाट प्राप्त भए अनुसार यस पालिकामा लैससास विश्लेषणमा आधारित सुशासन तथा उत्तरदायित्व र सेवा प्रवाहमा नेपाल सरकारका लैससास विकासका नीति र प्रतिवद्धताको अवस्था तुलनात्मक रुपमा सन्तोषजनक देखिन्छ ।

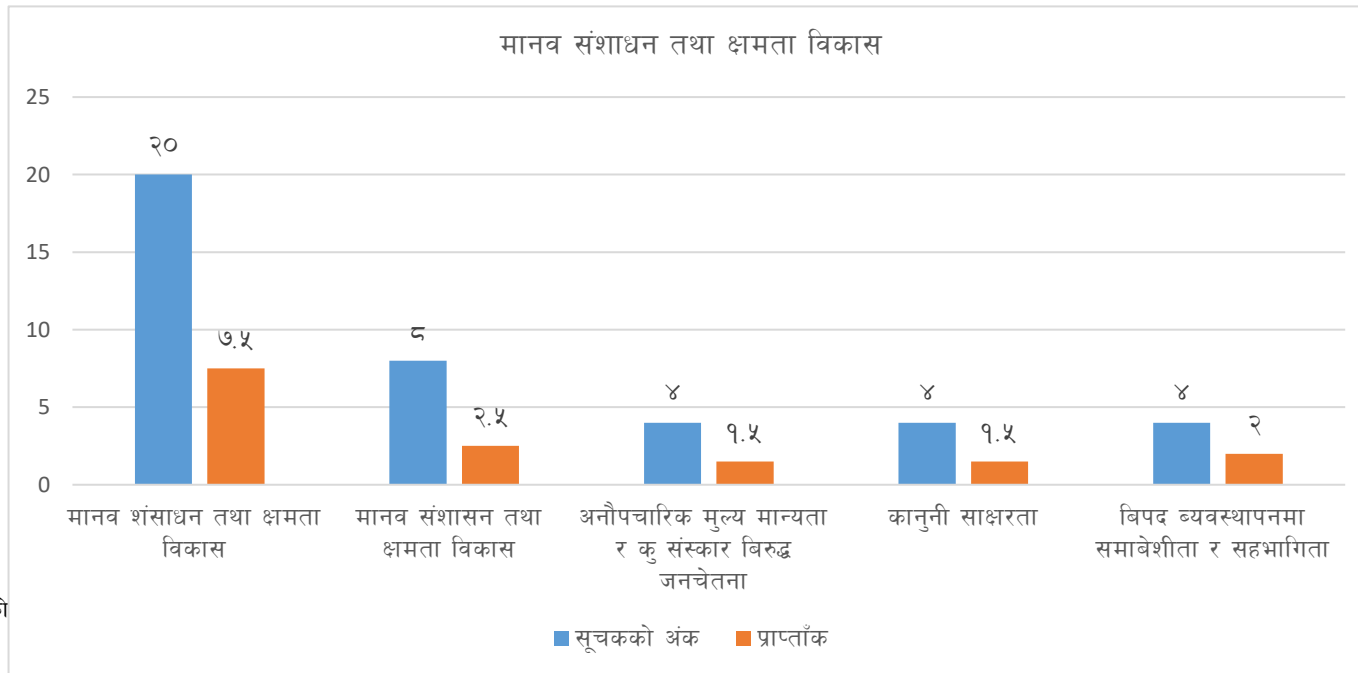
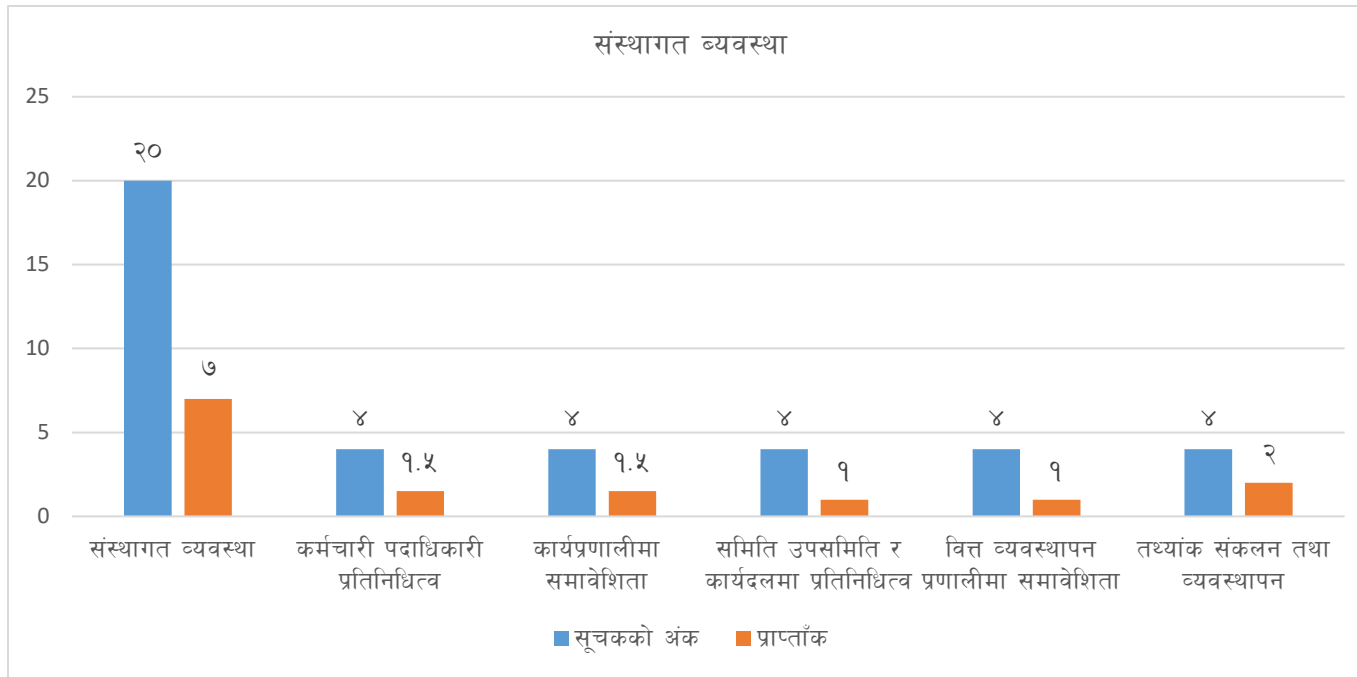
८.१. परीक्षण पश्चात सूचकहरूले प्राप्त गरेका अंक

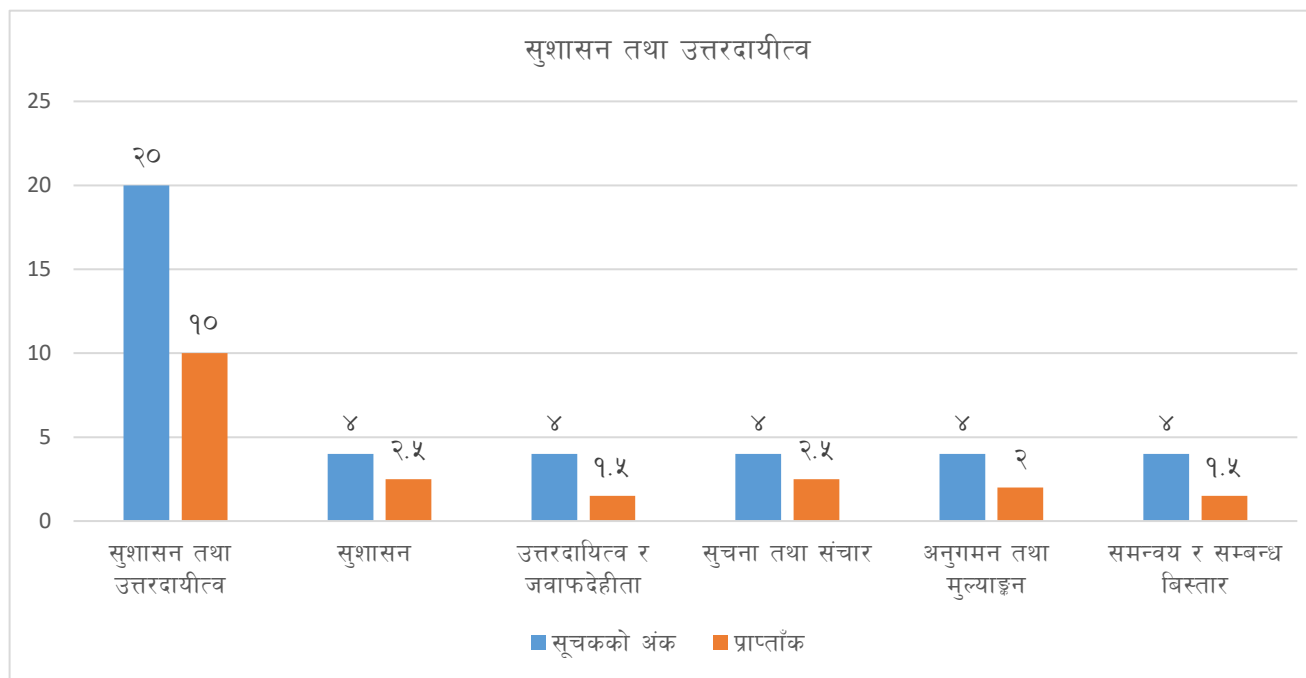
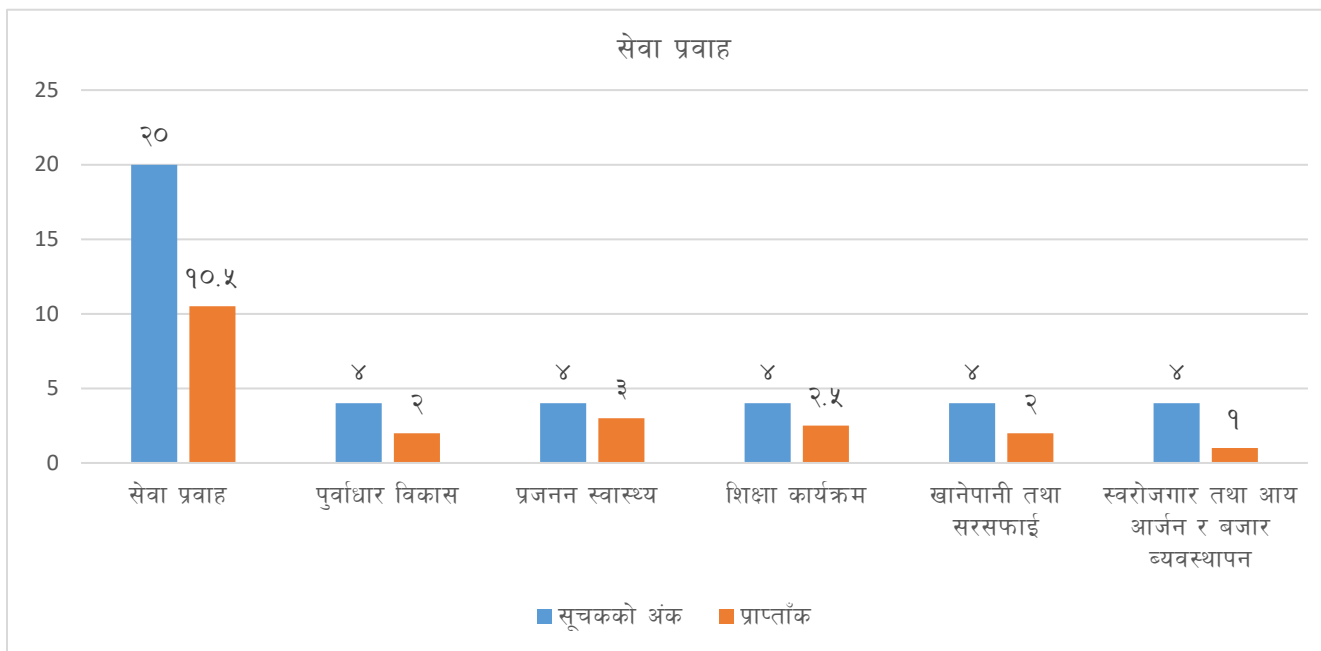
लैससास परिक्षणबाट सुनकोशीगाउँपालिका ले लैससास सम्बन्धी सुचकहरूमा प्राप्त गरेको अंक यसप्रकार रहेको छ ।।

सूचक नं	सूचकहरू	सूचकको अंक	प्राप्तांक
१	नीति कानुन तथा योजना	२०	१२
२	संस्थागत व्यवस्था	२०	७
३	मानव शंसाधन तथा क्षमता विकास	२०	७.५
४	सेवा प्रवाह	२०	१०.५
५	सुशासन तथा उत्तरदायीत्व	२०	१०
	जम्मा	१००	४७

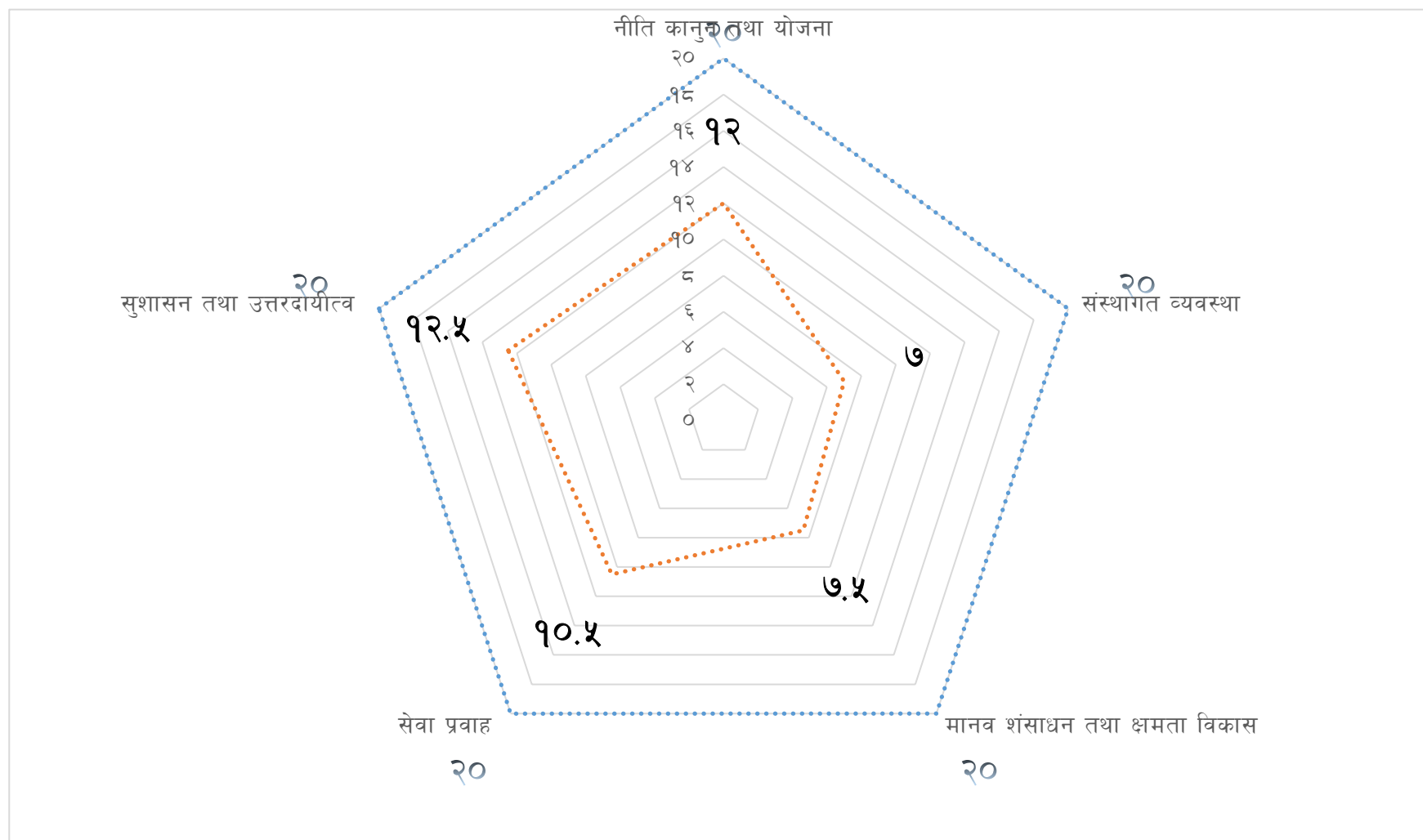
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण मा पाँचवटा बिषयबस्तुलेप्राप्त गरेको अंकभार लाई बिषयगत आधारमा Bar Chart मा तल गरिएको छ ।

८.२.माकुरी जालो: सुनकोशीगाउँपालिका ले लैससास सम्बन्धी सुचकको अभ्यासमा प्राप्त गरेको अंकलाई यहाँ सारांशमा माकुरी जालोमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

लैससास परिक्षणको माकुरी जालो विधिबाट नतिजा प्रस्तुत

९. सबल पक्ष, सुधार गर्नुपर्ने, अवसर र चुनौती पक्षहरू

लैससास परिक्षणका क्रममा पालिकाको लैससास सम्बन्धी विद्यमान नीति, व्यवस्था, कार्यान्वयन र अभ्यासका सम्बन्धमा गरिएको सबल, सुधारात्मक, अवसर र चुनौती सम्बन्धी विश्लेषणमा आएका बुँदा तथा सुझावहरू यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ ।

९.१ सुचकको बुदागत अंकको आधारमा समुह कार्यबाट गरिएको विप्लेषण

मुल शिर्षक	सबल पक्षहरू	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू	अवसर	चुनौति
नीति कानुन तथा योजना	<ul style="list-style-type: none"> ● बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा सबैको उपस्थिती हुनु । ● लक्षितका कार्यक्रम तथा योजना वार्षिक योजना पुस्तिकामा समावेश हुनु । ● पालिकाले विभिन्न ऐन नियम र कार्यविधि बनाई काम गर्नु । 	<ul style="list-style-type: none"> ● नीति विधि तथा कार्यविधिको मस्यौदा तयार गर्दा लैससासको दृष्टिले सुझाव दिन कार्यटोली निर्माण नहुनु। ● हरेक सभा बैठकमा समावेशी तरिकाले उपस्थिती नहुनु । ● लैङ्गिक परिक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्न नीत तयार नहुनु । ● कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी नहुनु । 	<ul style="list-style-type: none"> ● स्थानीय तहको ऐन नियम तथा कार्यविधिमा लक्षित वर्गमा हुने विभेद रोकिने व्यवस्था हुनु । ● नीति कानुन योजना जारी गर्दा लै.स.सा.स.को दृष्टिले उपयुक्त हुने । ● विभिन्न समुह तथा समुदाय बिच हुने विभेदको अन्त्य गर्न अवसर 	<ul style="list-style-type: none"> ● कानुन सम्बन्धि सबैमा जानकारी नहुनु । ● आवश्यकता अनुसार बजेट विनियोजित नभएर योजना दिगो नहुने । ● विषय बस्तुमा विज्ञता । ● योजनागत सामाजिक विवाद
संस्थागत व्यवस्था	<ul style="list-style-type: none"> ● महिला सहभागीकोलागी न्युनतम प्रयास जारी छ । ● नीतिगत र संस्थागत प्रयासको थालनी । ● आँसीक आधारभुत समिति बनेका । ● महिला तथा बालबालिका शाखा हुनु । ● लक्षित समुहका महिलाका विकासलाई कार्यक्रम र बजेटमा समेट्ने प्रयासको थालनी । 	<ul style="list-style-type: none"> ● अर्थपुर्ण र समानुपातिक प्रतिनिधित्व मा कम ध्यान दिनु । ● ठोस नीतिगत अभिलेखिकरण । ● समावेशी कार्यटोली गठन ● वास्ताविक लक्षित समुहको पहिचान गरि बजेट कार्यक्रममा समेट्ने प्रयासको थालनी । ● कानुन तथा योजना निर्माण भएपछि, लैगिक दृष्टिकोणबाट सल्लाह सुझाव दिने समिति नवनेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● स्थानीय सरकारले कानुन बनाउन सक्ने अधिकार सहितको संवैधानिक व्यवस्था हुनु । ● महिलाहरूको सहभागीताको लागी चासो बढ्नु । ● लैससास को समानतामा एकरूपता गर्ने क्षमता विकास हुदै । ● बञ्चितकरणमा परेका 	<ul style="list-style-type: none"> ● कानुन कार्यान्वयन गर्नदक्ष जनशक्तिको अभाव । ● स्रोत साधनमा सिमितता । ● महिला सहभागीता जुटाउन कठिन । ● सर्वपक्षिय संचार र समन्वयमा समस्या । ● बहु सास्कृतिक कार्य दक्षता बृद्धि गर्न । ● लक्षित समुहको क्षमता विकास

	<ul style="list-style-type: none"> ● उपभोक्ता समिति र अन्य समितिमा अनिवार्य महिला सहभागिताको व्यवस्था हुनु । ● वेभसाइट इमेल फेसबुक हुनु । ● वालवालिका कोषको व्यवस्था हुनु 		<p>समुदायको उपस्थिति बढ्दो ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● वित्तीय व्यवस्थापनको निर्णयमा लक्षित समुहको सहभागिताको लागी चासो बढ्नु । 	गर्न ।
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	<ul style="list-style-type: none"> ● लैससासको लागी छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन हुनु । ● रकम खर्च गर्ने कार्यविधि हुनु । ● महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरुको क्षमता अभिवृद्धिको कार्यक्रम र सो अनुसार बजेट विनियोजन गरिएको ● स्थानीय सरकारको समावेशी तथा लैङ्गिक विषयमा सम्बन्धीत मुद्दा हेर्ने मानव स्रोतको उपलब्धता रहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● नीति तथा कार्यक्रममा समावेश गरि नितिगत सुधार नभएको । ● जनचूतनामुलक र महिला शसक्तिकरणको कार्यक्रम कम हुनु । ● ऐन नियमको बारेमा जानकारी कम हुनु । ● नियम कानुनको प्रभावकारी कायान्वयन नहुनु । ● महिला र वञ्चितीकरणमा परेका समुदायलाई लक्षित कार्यक्रम पर्याप्त मात्रामा नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ● पालिकाले आफैले नियम बनायर कर्मचारी क्षमता विकास गर्ने अवसर छ । ● स्थानिय आवश्यकताहरु धेरै छन् । ● जनप्रतिनिधिहरु सकारात्मक हुनु । ● महिला वालवालीका शाखा स्थापना भएको र जिम्मेवारी तोकेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● समावेशी तथा लक्षित वर्गको विकास सम्बन्धी कानुन सम्बन्धमा कानुन निर्माण गरि लागु गर्ने ● महिला विकासका लागि भएका सम्बन्धीत महासन्धी अनतराष्ट्रिय घोषण पत्रसंग सामान्यजस्यता गर्ने पालना गर्ने ● लक्षित समुह महिला तथा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि आवश्यक मानव स्रोत तथा अन्य स्रोतको सिमितता ।
सेवा प्रवाह	<ul style="list-style-type: none"> ● निर्माण भएका केहि भवन सौचालय लैङ्गिक मैत्री निर्माण भएका । ● विद्यालयमा सेनिटरी प्याडको व्यवस्था हुनु । ● प्रत्येक वडामा स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध हुनु । ● स्वास्थ्यसंस्थामा स्तनपान कक्ष स्थापना भएको । ● स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने सबै उमेरका वालवालिका लाई विद्यालय भर्ना हुने व्यवस्था मिलाएको । ● स्थानीय तहले विद्यालय उमेरका 	<ul style="list-style-type: none"> ● प्राविधिक कर्मचारीहरुको क्षमता विकास नहुनु । ● जनशक्ति अभाव र स्रोत साधनको कमि ● प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतना अभाव ● सबैका लागि समान शिक्षा सम्बन्धी ज्ञानको कमि र शिक्षा उपलब्ध गराउन लैङ्गिक विभेद ● औपचारिक शिक्षा लगायत अनौपचारिक शिक्षामा महिलाहरुको न्यून सहभागिता। ● खास बेरोजगारहरुका लागि निति नियमहरु तर्जुमामा कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ● स्थानीय तह बाट बजेटको व्यवस्था । ● शिक्षामा सबैको समान अवसर दिने व्यवस्था । ● शिक्षाको समान अवसर बाट महिलालाई सशक्तिकरण भै लैङ्गिक विभेद अन्त्य हुने अवसर ● खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि हुदै जानु । ● बेरोजगारहरुको पहिचान गरेरे तथ्याङ्क संकलन गरि ठोस कार्यक्रम संचालनमा 	<ul style="list-style-type: none"> ● यातायात संचार सूचना प्रविधि अन्य पक्षमा पहुँच नहुनु। ● प्रजनन् शिक्षा सम्बन्धी नजचेतनाको कमी हुनु । ● खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रमका लागि आर्थिक नितिगत पक्ष कमजोर तथा न्यून हुनु । ● प्रशासनिक र राजनैतिक जटिलता ।

	<p>वालवालिका लाई दिवा खाजाको व्यवस्था गरेको ।</p> <ul style="list-style-type: none"> कार्यपालिकाबाट पुर्वाधार विकास समिति गठन तथा पुर्वाधार विकासको लागी छलफल गर्ने गरिएको । 		अग्रसर हुदै जानु ।	
<ul style="list-style-type: none"> सुशासन तथा उत्तरदायित्व 	<ul style="list-style-type: none"> महिला विरुद्ध हुने सबै खाले हिंसा बारे सचेतना बढेको । समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार समस्या हटाउन कार्यक्रमका संचालन भएको । सेवा प्रवाह गर्दा कानून निर्माण गरी सेवा प्रवाह भएको समुदायको आवाजको स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने गरेको । सामाजिक कार्यक्रममा बञ्चितमा रहेको समुदायको सहभागितामा भएको वार्षिक कार्यक्रम तथा आयोजनाको लागि नियमित रुपमा सार्वजनिक गर्ने गरेको । संघिय सरकार र प्रदेश सरकारको निति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने गरेको । 	<ul style="list-style-type: none"> बञ्चितकरणमा परेका महिला समूहलाई अग्रधिकार जस्ता निति नल्याएको । कर्मचारी पदाधिकारीको आचार संहिता कार्यान्वयन नभएको । स्थानीय स्तरमा रेडियो एफ एम र छापामा स्थानिय भाषामा लैससासको सुचना नभएको । लक्षित समुहमा सेवा पुगे नपुगेको छलफल नभएको अनुगमनबाट सिकेका पाठहरु योजनामा समावेश नभएको । सञ्जालहरु विच कार्यगत छलफल नहुनु । 	<ul style="list-style-type: none"> विपद व्यवस्थापनमा उत्साहजनक महिला सहभागिताको अवसर हुनु लक्षित वर्ग केन्द्रित राहत वितरण विपद व्यवस्थापन कार्य संचालनको अवसर। समावेशी बजेट तथा कार्यक्रम बनाउने व्यवस्था हुनु । संचारको लागि स्थानीय रेडियो छापामा स्थापना गर्ने अवसर छ । लक्षित समुहको लागि जनचेतना कार्यक्रम राख्ने अवसर । 	<ul style="list-style-type: none"> आवश्यकमात्रामा सोच नार्ति तथा कार्यक्रम र स्रोत तथा बजेटको अभाव हुन सक्छ । स्रोतको सिमितता ।

१० लैंगिकसमानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्ययोजना

मुल शिर्षक	प्राप्ताँक	अवस्था सुधारको लागी आवश्यक क्रियाकलाप	क्रियाकलाप संचालन गर्ने जिम्मेवारी	समयाअवधि	थप दायित्व
------------	------------	---------------------------------------	------------------------------------	----------	------------

नीति कानून तथा योजना (२०)	१२	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिका को लैससास नीति बनाउने । 	पहल कर्ता	निर्णय कर्ता	कार्यान्वयन कर्ता	१ वर्ष		नपर्ने
नीति कानूनमा समावेशीता सहभागीता (८)	५	<ul style="list-style-type: none"> कानून निर्माणलाई अपेक्षित समावेशीकरण बनाउने र भएका कानूनमा केहि शब्दावली थप गर्ने 	प्रप्रअ	कार्यपालिका	योजना र प्रशासन शाखा			
योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन (८)	५	<ul style="list-style-type: none"> योजना तर्जुमामा अत्याधिक मात्रामा लक्षित वर्गलाई सहभागी गराउन सुचक निर्माण गर्ने र यसको लागी सम्बन्धित पक्षको क्षमता विकास गर्ने । 						
बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन (४)	२							
संस्थागत व्यवस्था (२०)	७	<ul style="list-style-type: none"> खण्डीकृत तथ्याङ्क विप्लेषण र आवश्यकताको आधारमा योजना निर्माण गर्ने 	प्रप्रअ	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	१ वर्ष	पर्ने	
कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व (४)	१.५							
कार्यप्रणालीमा समावेशिता (४)	१.५	<ul style="list-style-type: none"> आवधिक तथा क्षेत्रगत योजना र लैससास नीति अनुरूप वार्षिक नीती तथा कार्यक्रम तयार गर्ने । 						
समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व (४)	१	<ul style="list-style-type: none"> बजेट निर्माण गर्दा लैगिक उत्तरदायि बजेट बनाउने र लक्षित वर्गलाई सम्बोधन गर्ने बजेट बनाउने । 						
वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता (४)	१							
तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापन (४)	२	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय कर्मचारीका लागि २० अंक दिने कार्यविधि निर्माण गर्ने । 						
मानव शंसाधन तथा क्षमता विकास (२०)	७.५	<ul style="list-style-type: none"> लैससास सम्बन्धि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरि छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरि कार्यान्वयन गर्ने । 	लैससास शाखा	कार्यपालिका	प्रप्रअ	१ वर्ष	पर्ने	
मानव संशासन तथा क्षमता विकास (८)	२.५							
अनौपचारिक मुल्य मान्यता र कु संस्कार बिरुद्ध जनचेतना (४)	१.५	<ul style="list-style-type: none"> लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको विकासको लागि छुट्टै कोष 						

कानुनी साक्षरता (४)	१.५	तथा बजेटको व्यवस्था गर्ने (जस्तै अपाङ्गता विकास कोष, छात्रवृत्ति कोष, दलित उत्थान विकास कोष आदि)रउनीहरूको सक्रियतामा आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने ।						
बिपद व्यवस्थापनमा समावेशीता (४)	२	<ul style="list-style-type: none"> ● बाल हेल्पलाइन १०९८, बालबालिका हराएमा वा भेटिएमा १०४, महिला तथा बालबालिकामाथि हुने हिंसाको वारेमा उजुरी गर्न सकिने राष्ट्रिय महिला आयोगको टोल फ्रि नं. ११४५, घरेलु हिंसा जस्ता विषयमा जानकारीहरु समुदाय स्तरसम्म प्रभावकारी ढंगबाट सूचना प्रवाह गर्न स्थानीय संयन्त्र प्रयोग गरी लाभग्राहीहरुलाई सूचना प्रवाह गर्ने । ● गाउँपालिका मा स्थानीय सरकारको संस्थागत स्व- मूल्याङ्कन गरी तयार गरिएको कार्ययोजना तथा क्षमता विकास कार्ययोजना बनाई वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने । ● हाल गरि आएका कार्यलाई व्यवस्थित गर्दै निरन्तरता दिने । 						
सेवा प्रवाह (२०)	१०.५	<ul style="list-style-type: none"> ● लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिस्करण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको नक्सांकन तथा वार्षिकरूपमा अद्यावधिक गर्ने । 	प्रप्रअ	कार्यपालिका	सम्बन्धित शाखा	१ वर्ष	पर्ने	
पुर्वाधार विकास(४)	२							
प्रजनन स्वास्थ्य (४)	३							

शिक्षा कार्यक्रम(४)	२.५	<ul style="list-style-type: none"> ● बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, महिला र अपांगमैत्री भौतिक संरचना (सार्वजनिक स्थल) निर्माण गर्नको लागि गा.पा ले नितिगत व्यवस्था गर्ने तथा सेवाग्राहीहरु प्रतिक्षारत रहँदा बस्ने ठाउँको उचित व्यवस्थापन जस्तै पिउने पानी, महिलारपुरुष शौचालय, प्रतिक्षालय को व्यवस्था गर्ने । ● वालीका तथा बञ्चीतिकरणमा परेका समुदायलाई शैक्षिक सहयोगको नीति लिने । ● स्वरोजगार कार्यक्रमलाई बजेट थप गर्दै थप प्रभावकारी बनाउने । 							
खानेपानी तथा सरसफाई (४)	२								
स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन (४)	१								
सुशासन तथा उत्तरदायीत्व (२०)	१०	<ul style="list-style-type: none"> ● स्थानीय तहले सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, सामाजिक परिक्षण, लैससास परिक्षण, गुनासो सुनुवाई, सामुदायिक सुचना पाटी, नागरिक वडापत्र जस्ता सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरुको कार्यान्वयनको लागि कार्यविधि बनाई कार्यान्वयन गर्ने । ● वार्षिक रुपमा सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक लेखा परिक्षण र लैससास परिक्षण गर्ने । ● प्रत्येक वडाले website मार्फत वडा स्तरिय सुचनालाई ब्यवस्थित गर्ने । 	प्रप्रअ	कार्यपालिका	सुचना शाखा	१ वर्ष	पर्ने		
सुशासन (४)	२.५								
उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता (४)	१.५								
सुचना तथा संचार (४)	२.५								
अनुगमन तथा मुल्याङ्कन(४)	२								
समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार(४)	१.५								

११. निश्कर्ष

लैससास परिक्षणका लागि तयार गरिएको कार्यविधीका आधारमा गाउपालिका को कार्यदलको सहजीकरण र सहयोगमा यो लैससास परिक्षण सम्पन्न भएको हो । लैससास परिक्षणबाट प्राप्त अंक मापनका आधारमा कार्ययोजनाको समेत तयारी भएको छ । लैससास परिक्षणका क्रममा लैससास सम्बन्धी अवधारणागत बुझाइको समेत विकास भएको छ । सहभागितात्मक विधी र प्रकृयाका आधारका गरिएको यस परिक्षणले सबै सरोकारवालाहरुको सिफारिस तथा कार्ययोजनाको कार्यान्वयनमा समन्वय तथा सहकार्यको विकास हुनेछ । परिक्षण पश्चात लैससास विकासको लागि गाउपालिका अध्यक्ष श्री टपिन्द्र प्रसाद तिमल्सिनाज्यूले स्थानिय सरकारको पहिलो कार्यकालको तुलनामा यो एक वर्षमा पनि धेरै गर्न सकेको कुरा राख्दै आगामी दिनमा यस क्षेत्रमा कार्य गर्दै जाने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नु भएको छ । यसको साथै गाउपालिका मा पहिलो पटक लैससास परिक्षण भएको हुदा यसको महत्व तथा अवधारणाको बारेमा गाउ पालिकाले गहन तह बाट बुझ्ने अवसर प्राप्त गरेको छ । लैससासमा गाउपालिकाको अवस्था स्वलेखाजोखा अंकभार र सूचकहरु माफर्त महसुसिकरण गर्न मद्धत पुगेको छ । लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणमा वार्षिक कार्ययोजना बनाई आगामी वर्षको वार्षिक निति तथा कार्यक्रममा समावेश गर्ने गरि तयार पारिएको छ ।

१२. सुझाव

सुनकोशीगाउपालिका को लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणमा आएको अंकभार, सवल र सुधार गनुपर्ने पक्षहरु लाई विस्तृत रुपमा अध्ययन गर्दा लैससास पूर्ण रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याउनको लागी देहाय बमोजिमका सुझावहरु रहेका छन :

क. नेपालको संविधानको धारा १८ र धारा ३८ तथा स्थानिय सरकार संचालन ऐन,२०७४ ले अङ्गिकार गरेका उदेश्य प्राप्तिका लागि नीति,कानुन र योजना तयार गर्दाको समयमा नै लक्षित वर्गको सहभागिता बढाउनुपर्ने ।

ख. संविधानमा समावेश भए बमोजिम लक्षिक वर्गले अपेक्षा गरे बमोजिमको कार्ययोजना र बजेटको तर्जुमा गर्नुपर्ने ।

ग. लैंगिक तथा सामाजिक अवस्थाहरुको तथ्यांक संकलन, व्यवस्थापन, अभिलेखिकरण तथा अद्यावधिकरणलाई संस्थागत गर्नुपर्ने ।

घ. सामाजिक कुसंस्कार र कुरिती विरुद्ध जनचेतना कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने ।

ङ. विपद व्यवस्थापनमा समान सहभागिता गराउनुपर्ने ।

च.गाउपालिका ले स्वरोजगार तथा आय आर्जन र कृषि उत्पादनको बजार व्यवस्थापनको कार्यमा जोड दिनुपर्ने ।

छ. वर्षको एक पटक सामजिक परिक्षण गर्नुपर्ने ।

ज. जनप्रतिनिधिहरु जनताप्रति अझ बढि उत्तरदायि बनाउन सूचना प्रणालिलाई चुस्त दुरुस्त बनाउनु पर्ने ।

झ. लैससास विकासको लागि प्रत्येक वर्ष सभाबाट बजेट विनियोजित गरी योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्न आवश्यक छ ।

ञ. आगामि वर्षको लैससास परिक्षण गर्दा यस वर्ष बनाइएको कार्ययोजनाको समिक्षा गरि कारणबस सम्पन्न गर्न नसकिएको कार्यक्रमहरुलाई अर्को वर्ष निरन्तरता दिनुपर्ने ।

ट. लैससास परिक्षण बाट आएका नतिजा र यसको महत्वको बारेमा कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरुलाई लैससास सम्बन्धि अभिमुखिकरण गर्नुपर्ने ।

ठ.लैससास परिक्षण कार्ययोजना कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन गर्ने र अनुगमनका लागि व्यक्ति र सम्बन्धित
शाखा वा समितिलाइ जिम्मेवारी तोक्ने।

१३ अनुसुचिहरु

१३. क लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणका सूचकहरु र प्राप्तांक:

स्थानीय तह लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्यविधि, २०७७
नमूना)

सुनकोशी गापा सिन्धुपाल्चोक

पाँचवटा मुख्य विषय र सो अनुसार सहायक विषयका सूचकहरुको जम्मा अंकभार १०० को विस्तृत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ । लैससास परीक्षण कार्यविधि २०७७ लाई राम्रोसँग अध्ययन गरेर मात्र अंकन गर्नुपर्ने छ । परीक्षण कार्यशालामा पाँचवटा विषयका लागि पाँचवटा समूह निर्माण गरी परीक्षण गर्नुपर्ने छ ।

स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरे । नगरेको

स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी कुराहरू समावेश भए । नभएको

नोट : मूल्याङ्कन गर्दा राम्रो अवस्थालाई १ अंक, मध्यम अवस्थालाई ०.५ अंक र अति कमजोर अवस्थालाई ० अंक दिनु पर्नेछ । तल दिएको तालिकामा प्रत्येक सूचकमा १, ०.५ र ० अंक पाउने अवस्था र सो को प्रमाणीकरणको आधार राखिएको छ । यी सूचकमा गरिने मूल्याङ्कन सामुहिक मूल्याङ्कन हो । समूहमा पहिला सूचकमा छलफल गरी सोको अवस्थाबारे सहमतिमा अंक प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

१. नीति कानून तथा योजना : अङ्कभार (२०)

१.१ नीति र कानूनमा समावेशिता सहभागिता अङ्कभार (८)

सूचक नं	सूचकहरु	सूचकको अङ्क	प्राप्ताङ्क	प्रमाणिकरणको आधार
१	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यादेशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण , पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरे नगरेको	० -१	०.५	सामाजिक विकास समिति

	।			
२	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरे - नगरेको	० -१	०.५	सामाजिक विकास समितिको बैठक
३	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी कुराहरू समावेश भए - नभएको	० -१	१	नीति तथा कार्यक्रम
४	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीतिहरू छन - छैन ? (स्थानीय ऐन, कानून, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरिएको वा नगरिएको ?	० -१	०.५	
५	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितामा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्न पर्याप्त प्रावधान व्यवस्था गरिएको छ - छैन ?	० -१	०.५	
६	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा बञ्चितामा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाए - नमिलाएको	० -१	१	
७	महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहे - नरहेको	० -१	०.५	
८	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहे - नरहेको	० -१	०.५	
जम्मा		० -१	५	
१.२.योजना तजुमा तथा कार्यान्वयन -अड्कभार (८)				

९	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको छ - छैन ?	० -१	१	नीति तथा कार्यक्रम
१०	गाउँपालिका/नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितिकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि वा प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरे - नगरेको	० -१	०.५	नीति छैन ।
११	स्थानीय सरकारको योजना सूची लक्षित समूहहरूको सक्रिय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरणमा पर्ने गरे - नगरेको (योजना तर्जुमा गर्दा गाउँ, वस्तीस्तरबाट आएका योजना कार्यक्रमहरूलाई समेटे नसमेटेको परीक्षण)	० -१	१	योजना विवरण
१२	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भए - नभएको ?	० -१	०.५	
१३	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिए -नगरिएको (तयारी प्रतिवेदन)	० -१	०.५	
१४	स्थानीय सरकारले दीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन हुने गरे - नगरेको	० -१	०.५	
१५	स्थानीय तहका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्नेगरी बने - नबनेको	० -१	०.५	मापन गर्ने
१६	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समूहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भए - नभएको र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा	० -१	०.५	नीतिगत निर्णय छैन

	जिम्मेवारी दिए - नदिएको			
जम्मा			५	
१.३. बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन (अङ्कभार (४))				
१७	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण गर्ने) गरिए -नगरिएको ?	० -१	०.५	
१८	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरूपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिए - नगरिएको ?	० -१	१	यस आर्थिक वर्षबाट
१९	परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश गरिए - नगरिएको ?	० -१	०	
२०	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा समयैमा खर्च गरिए - नगरिएको ? (बजेट तथा कार्यकमबीच भिडान)	० -१	०.५	
जम्मा			२	
सुचक १ को कुल जम्मा			१२	
२. संस्थागत व्यवस्था : अङ्कभार (२०)				
२.१. कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व – अङ्कभार (४)				
२१	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा (कर्मचारी/पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरूपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व रहेको छ -छैन ?	० -१	०.५	कर्मचारी र पदाधिकारी विवरण

२२	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति लिइएको छ - छैन ?	० -१	०.५	प्रचलित ऐन नियमावली मात्रै
२३	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने गरेको -नगरेको ?	० -१	०	
२४	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको - नलिएको	० -१	०.५	गाउँ पालिकाको नीति तथा कार्यक्रम
जम्मा			१.५	
२.२. कार्यप्रणालीमा समावेशिता - अङ्कभार (४)				
२५	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति छ - छैन ?	० -१	०.५	वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम
२६	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था छ छैन ? (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरिएा नगरिएको)	० -१	१	सामाजिक विकास शाखा
२७	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरिएको छ - छैन ?	० -१	०	
२८	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए नभएको र यस समितिले वडा तहमा योजना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरे - नगरेको	० -१	०	

जम्मा			१.५	
२.३. समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व – अङ्कभार (४)				
२९	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहे - नरहेको ?	० -१	०.५	
३०	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन पाए - नपाएको ?	० -१	०.५	
३१	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरे - नगरेको ?	० -१	०	
३२	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन हुने गरे - नगरेको ?	० -१	०	
जम्मा			१	
२.४. वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता – अङ्कभार (४)				
३३	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना गरिएको - नगरिएको ?	० -१	०	

३४	के आदिवासी जनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि बजेटको व्यवस्था भएको छ ? उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ?	० -१	०.५	
३५	के स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरू लागि बजेटको व्यवस्था भएको छ ? सो अनुसार कार्यक्रम पहिचान गरिएको छ ?	० -१	०.५	
३६	स्थानीय सरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरे - नगरेको र कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने वा नदिने गरेको ।	० -१	०	
जम्मा			१	
२.५. तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापन – अड्कभार (४)				
३७	के स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत खण्डकृत सूचनातथ्यांक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको छ ? (लिङ्ग, उमेर, जात, र आर्थिक स्थिति आदि)(गाऊं /नगर प्रोफाईल)	० -१	०	
३८	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचनातथ्यांक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरे -नगरेको (गाऊं/नगर प्रोफाईल)	० -१	०.५	
३९	के स्थानीय सरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको छ ?	० -१	०.५	
४०	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्यांक अध्यावधिक गर्ने गरे - नगरेको ?	० -१	१	

जम्मा			२	
नं.२ को कूल जम्मा			७	
३. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास – अङ्कभार (२०)				
३.१. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास – अङ्कभार (८)				
४१	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरे नगरेको र छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन भए । नभएको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा आए - नआएको ?	० -१	०.५	अघिल्लो वर्षको तुलनामा यस वर्ष केही भएको
४२	स्थानीय सरकारका पदाधिकारी/कर्मचारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा सम्बन्धी तालिम लिएका छन वा छैनन र तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको थियो वा थिएन ?	० -१	०	
४३	तालिमका विषय वस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको छ - छैन ?	० -१	०	
४४	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राविधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण) छन - छैनन ? सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरिएको छ - छैन ?	० -१	०.५	
४५	के स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत छन ? (विषयगत तालिम प्राप्त जनशक्ति संख्या)	० -१	०.५	
४६	के स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था छ ?	० -१	१	प्रशासन शाखा

४७	महिला र वन्चितकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे नरहेको र कार्यान्वयन भए नभएको । (संचालित तालिम कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	० -१	०	
४८	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका बारेमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी छ ? सोको लागि अभिमुखीकरण गरिएकोछ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	० -१	०	
जम्मा			२.५	
३.२. अनौपचारिक मुल्य मान्यता र कु संस्कार विरुद्ध जनचेतना – अङ्कभार (४)				
४९	महिला विरुद्ध सबै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयैमा सम्पन्न गरेको छ (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	० -१	०.५	
५०	लैङ्गिक हिंसारहित गाऊ /नगरपालिका घोषणा गरेको छ (घोषणा गरेको मिति) र महिला हिंसा विरुद्ध सून्य सहिष्णुता अपनाएको छ (घटेका घटना संख्या र लिइएका निर्णय)	० -१	०	
५१	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्ध सबै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका)	० -१	०.५	
५२	के स्थानीय सरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरेको छ (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	० -१	०.५	
जम्मा			१.५	
३.३. कानुनी साक्षरता – अङ्कभार (४)				
५३	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण	० -१	०.५	

	कानूनहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे - नगरेको ?			
५४	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य विषयवस्तुका सम्बन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे - नगरेको ?	० -१	०.५	
५५	के महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालित भएका छन ? (जस्तै: कानूनी हक अधिकार, एकल महिला र मानव बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका कार्यक्रम आदिवारे अनुशिक्षण)	० -१	०.५	
५६	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट के उनीहरू लाभान्वित भएका छन ? (जस्तै: कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका कार्यक्रम आदिवारे अनुशिक्षण र यसको असर)	० -१	०	
जम्मा			१.५	
३.४. विपद व्यवस्थापनमा समावेशीता – अड्कभार (४)				
५७	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदायसँग परामर्श गरे । नगरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान रहे - नरहेको ?	० -१	०.५	
५८	स्थानीयस्तरको विपद सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गर्ने गरे - नगरेको ?	० -१	०.५	
५९	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यगर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी गर्ने गरे - नगरेको ?	० -१	०.५	
६०	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा निर्णय गर्ने गरे - नगरेको ?	० -१	०.५	कार्यविधि
जम्मा			२	

३ नंको कुल जम्मा			७.५	
४. सेवा प्रवाह – अङ्कभार (२०)				
४.१. पूर्वाधार विकास– अङ्कभार (४)				
६१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमान तयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक, बाल र अपाङ्ग मैत्री र संवेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरे - नगरेको	० -१	०.५	
६२	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरिएको छ - छैन ?	० -१	०.५	
६३	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लानिङ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने गरिएको छ - छैन ?	० -१	०.५	
६४	स्थानीय तहले महिला तथा बच्चिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू रहे - नरहेको ?	० -१	०.५	
जम्मा			२.	
४.२. प्रजनन स्वास्थ्य – अङ्कभार (४)				
६५	गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भए - नभएको ?	० -१	१	सुनौलो हजार दिनको कार्यक्रम
६६	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिकस्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सो को व्यवस्थापन गरिएको छ - छैन ?	० -१	०.५	अस्पताल र स्वास्थ्य संस्थामा भएको

६७	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिएका छन् ?	० -१	१	
६८	महिला, गरिब, निमुखा र वञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य विमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट भए - नभएको ?	० -१	०.५	सहजकर्ता भुक्तानी ?
जम्मा			२	
४.३. शिक्षा कार्यक्रम – अङ्कभार (४)				
६९	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाए - नमिलाएको ?	० -१	१	साक्षर पालिका
७०	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरी निशपक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाए - नमिलाएको ?	० -१	०.५	कार्यविधि छैन
७१	निराक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालित भए - नभएका ? (जस्तै: अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चा देखि बच्चा कक्षा, आदि) (कार्यक्रम संख्या र पटक तथा सहभागी संख्या)	० -१	०	
७२	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरे - नगरेको ?	० -१	१	
जम्मा			२.५	
४.४. खानेपानी तथा सरसफाइ – अङ्कभार (४)				
७३	गाउँपालिका/नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्थानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भए - नभएको	० -१	०.५	
७४	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुखत पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौँडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे - नगरेको ?	० -१	०.५	

७५	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरुषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे - नगरेको ?	० -१	०.५	
७६	महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे - नगरेको	० -१	०.५	
जम्मा			२	
४.५.स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन – अङ्कभार (४)				
७७	स्थानीय सरकारकोयोजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने र वार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको छ - छैन ?	० -१	०.५	
७८	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरे । नगरेको (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	० -१	०.५	केही सुरुवात भएको
७९	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरे । नगरेको ? (मनोनयन, नियुक्ति वा गठन र तालिम सम्बन्धी सुचकाँक)	० -१	०	
८०	गरिब तथा बञ्चितकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन भए - नभएको ?	० -१		
जम्मा			१	
नं.४ को कूल जम्मा			१०.५	
५. सुशासन तथा उत्तरदायीत्व – अङ्कभार (२०)				
५.१. सुशासन – अङ्कभार (४)				

८१	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारी बाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको वा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ?	० -१	१	नीति कार्यक्रम र योजना
८२	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याए - नल्याएको ?	० -१	१	नागरिक वडापत्र कार्यक्रम र वेबसाईट
८३	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाद्वटा प्रतिबद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ ? (कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति)	० -१	०	
८४	संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू समयैमा सम्पन्न गरेको छ ?	० -१	०.५	
जम्मा			२.५	
५.२. उत्तरदायित्व र जवाफदेहीता – अङ्कभार (४)				
८५	स्थानीय सरकारले नियमित रूपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे - नगरेको	० -१	०.५	
८६	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरे - नगरेको ?	० -१	०.५	
८७	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयनका विषयमा आवाज उठ्ने गरे - नगरेको र यसरी उठेका प्रश्न उपर स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने गरे - नगरेको ?	० -१	०.५	
८८	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याए - नल्याएको ?	० -१	०	
जम्मा			१.५	

५.३. सूचना तथा संचार (अङ्कभार (४))				
८९	स्थानीय सरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे । नगरेको र महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिक गरे - नगरेको ?	० -१	१	योजना किताव
९०	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरे - नगरेको ?	० -१	०.५	
९१	के स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापामा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको छ ?	० -१	०.५	केही सुरुवात
९२	के स्थानीय स्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिक लगायत अन्य लक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यी वर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको छ -आधार तथ्यांकसँग समेत तुलना गर्न सकिने)	० -१	०.५	अनुमानीत मात्रै
जम्मा			२.५	
५.४. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन – अङ्कभार (४)				
९३	के कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले पूरा लाभ लिन सकेको छ ?	० -१	०.५	
९४	के स्थानीय सरकारले संचालन गरेका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने गरिन्छ ?	० -१	०.५	
९५	के स्थानीय सरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथि छलफल गर्ने गरेका छ ?	० -१	०.५	समिक्षा बैठकको उपस्थिति
९६	के अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ ?	० -१	०.५	
जम्मा			२	

५.५. समन्वय र सम्बन्ध विस्तार – अङ्कभार (४)				
९७	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरे - नगरेको ?	० -१	१	
९८	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल बनी कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि नियमितरूपमा कार्य हुने गरे - नगरेको ?	० -१	०.५	सुरुवात भएको
९९	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिमहरू प्रदान गर्ने गरे - नगरेको ?	० -१	०	
१००	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत विरुद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने गरे - नगरेको ?	० -१	०	
जम्मा			१.५	
५ नं को जम्मा			१०	
कुल जम्मा			४७	

१३. ख. लैंगिक समानता तथा सामाजिक परिक्षण कार्यशालाका केहि फलकहरु :

१३ ग. कार्यशालाका सहभागीहरु :

आज दिनांक २००९/११/२० को २० वें जन गणना (२०११) वर्षीय जनगणना (सामाजिक विकास) विभाग, सान्खुको वासि
 लक्ष्मी गाउँपालिकाको सामाजिक विकास विभाग (वैदेशिक सहायता) द्वारा
 त्रिभुवन कार्यालय, काठमाडौंमा (C&I Audit) (वैदेशिक सहायता) संचालित
 तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण प्रतिवेदन (सामाजिक) संचालित
 सुनकोशी गाउँपालिकाको विकास-सी विभाग प्रशासन विभाग
 संशोधन तथा तालिम अड्डाको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।
 तालिम

क्र.सं.	नाम	पद	सम्पर्क	दस्तावेज	
				२००९/११/२०	२००९/११/२१
१.	श्री त्रिभुवन डिमिरिया	गा.प. अध्यक्ष	९८५५०२१०५५	पुस्तक	पुस्तक
२.	श्री बाबुजी लामा	गा.प. अध्यक्ष	९८५५०२१०५५		
३.	श्री प्रेम प्रसाद कुमाल	गा.प. अध्यक्ष	९८५५०२१०५५		
४.	श्री अमर शर्मा	वडा अध्यक्ष	९८५५०२१०५५		
५.	श्री प्रेम कान्छा महत	वडा अध्यक्ष	९८५५०२१०५५		
६.	श्री ईश्वर तामाङ	वडा अध्यक्ष-२	९८५५०२१०५५		
७.	श्री कोजलाल खेच	वडा अध्यक्ष-५	९८५५०२१०५५		
८.	श्री लक्ष्मी खड्का लामा	वडा अध्यक्ष-५	९८५५०२१०५५		
९.	श्री यश कान्छा खेच	वडा अध्यक्ष-६	९८५५०२१०५५		
१०.	श्री ईश्वर डिमिरिया	वडा अध्यक्ष-६	९८५५०२१०५५		
११.	श्री लक्ष्मी खड्का	व.सं. सदस्य	९८५५०२१०५५		
१२.	श्री लक्ष्मी खड्का	व.सं. सदस्य	९८५५०२१०५५		
१३.	श्री प्रेम खड्का	प्रशासन अधिकारी	९८५५०२१०५५		
१४.	श्री लक्ष्मी खड्का	व.सं. सदस्य	९८५५०२१०५५		
१५.	श्री विजय कुँडी	सहायक प्रमुख	९८५५०२१०५५		
१६.	श्री सुमित्र नेपाल	वडा अध्यक्ष	९८५५०२१०५५		
१७.	श्री सुमित्र नेपाल	वडा अध्यक्ष	९८५५०२१०५५		
१८.	श्री विजय कुँडी	वडा अध्यक्ष	९८५५०२१०५५		
१९.	श्री विजय कुँडी	वडा अध्यक्ष	९८५५०२१०५५		
२०.	श्री विजय कुँडी	वडा अध्यक्ष	९८५५०२१०५५		
२१.	श्री विजय कुँडी	वडा अध्यक्ष	९८५५०२१०५५		
२२.	श्री विजय कुँडी	वडा अध्यक्ष	९८५५०२१०५५		
२३.	श्री विजय कुँडी	वडा अध्यक्ष	९८५५०२१०५५		

	नाम	पद	सम्पर्क	२००९/११/२०	२००९/११/२१
२४.	वासाज लामा	गा.प. अध्यक्ष			
२५.	सुमित्र नेपाल	वडा अध्यक्ष			
२६.	विजय कुँडी	वडा अध्यक्ष			
२७.	सुमित्र नेपाल	वडा अध्यक्ष			
२८.	विजय कुँडी	वडा अध्यक्ष			
२९.	सुमित्र नेपाल	वडा अध्यक्ष			
३०.	विजय कुँडी	वडा अध्यक्ष			
३१.	सुमित्र नेपाल	वडा अध्यक्ष			
३२.	विजय कुँडी	वडा अध्यक्ष			
३३.	सुमित्र नेपाल	वडा अध्यक्ष			
३४.	विजय कुँडी	वडा अध्यक्ष			
३५.	सुमित्र नेपाल	वडा अध्यक्ष			
३६.	विजय कुँडी	वडा अध्यक्ष			
३७.	सुमित्र नेपाल	वडा अध्यक्ष			
३८.	विजय कुँडी	वडा अध्यक्ष			
३९.	सुमित्र नेपाल	वडा अध्यक्ष			
४०.	विजय कुँडी	वडा अध्यक्ष			